

Deklaracja z Walencji

Wielopoziomowe podejście do bezpieczeństwa: regionalny plan działania na rzecz odpornej Europy

Przyjęta w Walencji, 29 kwietnia 2025 r.

My, niżej podpisane osoby reprezentujące europejskie władze lokalne i regionalne, zgromadziliśmy się w Walencji na seminarium Grupy EPL w KR-ze pt. „Wzmocnienie gotowości Europy – społeczne podejście do bezpieczeństwa i odporności”. Potwierdzamy niniejszym nasze niezachwiane zaangażowanie na rzecz ochrony naszych społeczności w czasach szybko zmieniających się wyzwań, które mają bezpośredni wpływ na społeczeństwo europejskie i codzienne życie obywateli.

Europa stoi w obliczu coraz bardziej złożonych zagrożeń dla bezpieczeństwa – od cyberataków i dezinformacji po wojnę hybrydową, sabotaż infrastruktury, stany zagrożenia zdrowia i klęski żywiołowe. Niedawne kryzysy uwypuklają pilną potrzebę proaktywnego, skoordynowanego i wielopoziomowego podejścia do europejskiego bezpieczeństwa i odporności. Władze lokalne i regionalne zazwyczaj jako pierwsze muszą radzić sobie z tymi wyzwaniami i reagować na nie, tak więc ich rola ma zasadnicze znaczenie dla budowania odpornej Europy.

W związku z tym zobowiązujemy się do przestrzegania następujących zasad i proponujemy poniższe działania:

1. **Wzmocnienie pozycji władz lokalnych i regionalnych w architekturze bezpieczeństwa:** regularne angażowanie samorządów w planowanie bezpieczeństwa i gotowości UE, z wykorzystaniem ich zrozumienia potrzeb obywateli i lokalnych warunków. Wymiar regionalny i lokalny trzeba w pełni włączyć do wszystkich unijnych strategii w zakresie bezpieczeństwa i odporności. Należy potraktować priorytetowo inwestycje w systemy wczesnego ostrzegania i monitorowanie ryzyka w czasie rzeczywistym, aby zapewnić terminowe reagowanie oraz chronić infrastrukturę krytyczną i ludność.
2. **Budowanie odporności w terenie:** bezpieczeństwo Europy zaczyna się w jej miasteczkach, miastach i regionach. Budowanie odporności opiera się na kompleksowej ocenie ryzyka, określeniu słabych punktów i potrzeb oraz podejmowaniu działań zgodnie z zasadą lepszego odbudowywania. Obejmuje to wzmocnienie infrastruktury lokalnej, zapewnienie ciągłości

podstawowych usług i lepszą ochronę ludności na wszystkich terytoriach jako fundamentu odpornej Unii.

3. **Uznanie szczególnej podatności regionów wyspiarskich i najbardziej oddalonych:** regiony te stoją przed wyjątkowymi wyzwaniami w zakresie bezpieczeństwa i odporności ze względu na geograficzne odizolowanie, ograniczoną infrastrukturę, zależność od zewnętrznych łańcuchów dostaw oraz narażenie na zagrożenia związane ze zmianą klimatu takie jak podnoszenie się poziomu mórz, niedobór wody i ekstremalne zdarzenia pogodowe. Europejskie strategie bezpieczeństwa i gotowości muszą obejmować specjalne ramy, środki wsparcia i planowanie awaryjne dostosowane do potrzeb społeczności wyspiarskich.
4. **Integracja ochrony ludności, cyberbezpieczeństwa, zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi i zarządzania kryzysowego na wszystkich poziomach:** trzeba aktywnie wspierać synergie między polityką w zakresie ochrony ludności, cyberbezpieczeństwa, obrony, przystosowania się do zmiany klimatu oraz cyfryzacji, tak aby opracować interoperacyjne systemy będące w stanie sprostać zagrożeniom hybrydowym, nagłym stanom zagrożenia dla zdrowia oraz klęskom naturalnym. Rozszerzenie wspólnych zasobów UE w sytuacjach nadzwyczajnych, wzmocnienie cyberbezpieczeństwa i poprawa koordynacji na europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym szczeblu sprawowania rządów muszą iść w parze z niwelowaniem przepaści cyfrowej, aby zapewnić równy dostęp do narzędzi bezpieczeństwa i komunikacji.
5. **Spółeczne podejście do bezpieczeństwa:** na szczeblu UE należy wspierać zorganizowane platformy wymiany wiedzy, wspólne szkolenia i współtworzenie innowacyjnych rozwiązań w zakresie bezpieczeństwa, aby promować współpracę między organami, przedsiębiorstwami, społeczeństwem obywatelskim, środowiskiem akademickim i obywatelami w celu budowania zaufania, zapewnienia gotowości i przeciwdziałania dezinformacji. Obywateli nie należy traktować jedynie jako pasywnych podmiotów, do których kierowane są środki z zakresu bezpieczeństwa i odporności, ale jako aktywnych i odpowiedzialnych uczestników, którzy wspólnie ponoszą odpowiedzialność na wszystkich etapach – zapobiegania, gotowości, reagowania i odbudowy. Wzmocnienie ich zaangażowania poprzez procesy partycypacyjne i inicjatywy kierowane przez społeczność ma kluczowe znaczenie dla budowania zaufania i zbiorowej odporności.
6. **Priorytetowe traktowanie bezpieczeństwa klimatycznego i środowiskowego jako celów strategicznych:** trzeba zająć się problemem susz, pożarów lasów, powodzi i braku bezpieczeństwa żywnościowego jako zagrożeniami strategicznymi. Ważne jest inwestowanie w zrównoważone użytkowanie gruntów, gospodarkę wodną i odporność ekosystemów. Szczególną uwagę należy zwrócić na terytoria wyspiarskie, które są wysoce narażone na skutki zmiany klimatu takie jak podnoszenie się poziomu mórz, erozja wybrzeży i niedobory wody słodkiej.

7. **Opracowanie kompleksowej strategii UE w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego:** zmiana klimatu, urbanizacja, degradacja środowiska i nadużywanie środków przeciwdrobnoustrojowych zwiększają ryzyko gwałtownego rozprzestrzenienia się czynników zakaźnych i ich nosicieli. Zagrożenia biologiczne, chemiczne, radiologiczne i jądrowe nie stracą na sile; regiony muszą więc uczestniczyć w planowaniu i realizacji działań na rzecz bezpieczeństwa zdrowotnego.
8. **Promowanie innowacji oraz wspieranie regionalnych ekosystemów obrony i bezpieczeństwa:** regiony odgrywają fundamentalną rolę w promowaniu innowacji poprzez ośrodki badawcze i wsparcie dla MŚP w sektorach bezpieczeństwa i obrony. Finansowanie UE musi pomagać regionom wnosić wkład w strategiczną autonomię Europy.
9. **Poprawa kształcenia, szkolenia i świadomości publicznej:** promowanie na szerszą skalę zmiany kwalifikacji i podnoszenia kwalifikacji oraz edukacji w obszarze bezpieczeństwa i gotowości na wypadek sytuacji kryzysowej. Wspieranie publicznych kampanii uświadamiających i ćwiczeń na poziomie społeczności.
10. **Zapewnienie dostępnego i elastycznego finansowania na rzecz bezpieczeństwa i odporności:** należy przeznaczyć wystarczające zasoby UE na gotowość regionalną. Uproszczony dostęp i dostosowane do potrzeb wsparcie mają zasadnicze znaczenie dla zapewnienia wszystkim terytoriom możliwości inwestowania w odporność. Specjalny europejski plan działania na rzecz bezpieczeństwa i odporności powinien doprecyzować role na wszystkich szczeblach sprawowania rządów oraz zapewniać ukierunkowane finansowanie, w tym przy wsparciu Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Należy zapewnić dostosowane do potrzeb wsparcie dla regionów o niekorzystnych warunkach strukturalnych, w tym obszarów najbardziej oddalonych, górskich i wyspiarskich, aby zagwarantować, że żaden region nie zostanie pominięty podczas planowania odporności.
11. **Wspieranie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej:** zagrożenia dla bezpieczeństwa nie znają granic. Wzmocniona współpraca między regionami – i to nie tylko regionami przygranicznymi – w tym wspólne testy warunków skrajnych i ćwiczenia oraz skoordynowane działania, wzmocni ogólną zdolność Europy do reagowania na kryzysy.
12. **Wzmocnienie partnerstw międzynarodowych i sojuszy strategicznych:** należy utrzymać solidne partnerstwo z NATO, agencjami ONZ i innymi globalnymi podmiotami, a jednocześnie budować autonomię Europy, by zapewnić jej zdolność do reagowania na pojawiające się wyzwania z zakresu bezpieczeństwa.

Poprzez deklarację pragniemy wyrazić głębokie przekonanie, że tylko dzięki wielopoziomowemu sprawowaniu rządów, inwestycjom strategicznym i zaangażowaniu społecznemu Europa może stać się prawdziwie odporną Unią. Zobowiązujemy się kontynuować współpracę – ponad granicami i sektorami – w celu stworzenia bezpieczniejszej, silniejszej i lepiej przygotowanej Europy z korzyścią dla wszystkich obywateli.

Podpisano w Walencji dnia 29 kwietnia 2025 r. przez przedstawicielki i przedstawicieli:
